

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Metodika 4

Akčný výskum - Špecifiká portfólia a jeho využitie v praxi učiteľa

Doc. Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.

Obsah

1 Portfólio ako nástroj a produkt pedagogickej praxe v procese sebareflexívnej kompetencie študentov učiteľstva	2
1.1 Učiteľ, jeho rast a kľúčové kompetencie	3
2 Portfólio učiteľa a študenta ako produkt pedagogickej praxe	5
2.1.1 Čo je to portfólio?	5
2.1.2 Druhy portfólia	6
3 Záver	7
Príklady z praxe	9
Príklad č. 1 Pracovné portfólio	10
Príklad č. 2 Dokumentačné portfólio 1	11
Príklad č. 3 Dokumentačné portfólio	17
Použitá literatúra	33

1 Portfólio ako nástroj a produkt pedagogickej praxe v procese sebareflexívnej kompetencie študentov učiteľstva

V poslednom desaťročí je veľká pozornosť teórie a praxe pedagogických vied venovaná učiteľstvu a učiteľskému vzdelávaniu. Vyžaduje si to zmenu paradigmatu ako aj jej reflexie. Dochádza k rozporom so vzdelávacou politikou a nárokmi na spoločenské postavenie učiteľa odzrkadľujúce sa v príprave učiteľov.

Ako sa premieta zmena paradigmatu v pedagogike a v pojatí prípravy študentov učiteľstva?

Podstata zmeny paradigmatu je v pojatí človeka a možnosti výchovy a vzdelávania. Táto podstata je reflektovaná procesom pedagogickej metakognície, reflexie a autoregulácie učebných činností na ceste stávania sa učiteľom a je novým príspevkom vzdelávania učiteľov v tejto dimenzii ako aj „pohľadom“ na študentovu aktivitu v rámci pedagogickej praxe.

1.1 Učiteľ, jeho rast a kľúčové kompetencie

Rast učiteľa je charakterizovaný v troch rozmeroch – duchovnej, psychickej a telesnej – ako aj v danom veku a v rôznej kvalite, ktoré sú parafrázované v troch základných dimenziách:

1. pojmá vzdelávania – určuje nároky na učiteľské kompetencie a zažitú skúsenosť
2. spôsob učenia – senzorické, emocionálne, kognitívne, voľné
3. pojmá vyučovania na danom stupni školy – riadi sa vekovými osobitosťami žiakov ako aj prípravou na vyučovanie a zvládaním pedagogickej teórie daného typu školy

J. Mareš, J. Slavík, T. Svatoš a V. Švec (1996) uvádzajú profesné pedagogické myslenie učiteľov, na základe ktorého prebieha poznávanie v minimálne troch rozdielnych úrovniach:

- vyššia úroveň - vyjadrená pojmami: subjektívny svet aktéra, osobná filozofia, osobná koncepcia sveta, každodenná pedagogická filozofia
- stredná úroveň – charakterizovaná nasledujúcimi položkami
 - procesuálna – pedagogické myslenie, učiteľské myslenie, pedagogicko-psychologické myslenie
 - kognitívna – predstavy o výučbe, subjektívne teórie, subjektívne teórie pedagogickej teórie
 - emocionálna – intenzita pozície učiteľa, postoje k profesii a svetu

- základ pre vnímanie, konanie a hodnotenie pedagogickej reality: osobný program učiteľa, praktické myslenie učiteľa
- nižšia úroveň je reflektovaná týmito kategóriami
 - ciele: učiteľove zámery výučby, ciele sledované učiteľom, plánovanie výučby
 - učivo: subjektívne pojmie kurikula, implicitná teória učiva, subjektívne pojmie konkrétneho vyučovacieho predmetu
 - metódy a formy: metodická koncepcia vyučovania
 - učiteľská rola: pojmie role učiteľa, postoj k pedagogickej činnosti

Tento model schopností bol rozpracovaný podrobne V. Švecom (1999), ktorý profesiu učiteľa popísal v troch okruhoch kompetencií:

- kompetencie k vyučovaniu a výchove
- kompetencie osobnostné
- kompetencie rozvíjajúce

Tieto kompetencie sú ešte vnútorne štruktúrované množstvom schopností.

Model schopností určuje kľúčové kompetencie študentov učiteľstva. Výstižne ich popísala E. Walterová (2001, s.31):

1. kompetencie odborovo predmetové
2. kompetencie didaktické a psychodidaktické
3. kompetencie všeobecne pedagogické
4. kompetencie diagnostické a intervenčné
5. kompetencie sociálne, psychosociálne a komunikačné
6. kompetencie manažérske a normatívne
7. kompetencie profesné a osobnostne kultivujúce

Sebarefektívne konanie umožňuje študentom učiteľstva rozvíjať tieto kompetencie a zamýšľať sa nad svojou činnosťou ako aj projektovať zmeny v tejto činnosti. **Sebarefektívne kompetencie** chápeme ako prejav v prežívaní a vo vzťahu k dôsledkom aktivít jedinca orientovanú na seba, na okolitých ľudí a svet. Je to produkt kontaktu s iným človekom za účelom skvalitnenia našej aktivity a vzťahov k okoliu.

Projekt **Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí**
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

Ako tieto kompetencie v pedagogickej praxi rozvíjať u študentov učiteľstva a učiteľov? Aké stratégie či metódy zvolíte? Jednou z nich portfólio.

2 Portfólio učiteľa a študenta ako produkt pedagogickej praxe

2.1.1 Čo je to portfólio?

Portfólio slúži na získanie obrazu o výsledkoch prípravy, pre hodnotenie výučby v rámci pedagogickej praxe orientovanej na študenta.

Portfólio je produkt, ktorý sa mení na nástroj autentického hodnotenia prípravy a pre hodnotenie nielen počas štúdia, kde portfólio prináša rozmanité informácie o skúsenostiach, postojoch a praktických výsledkoch cesty k učiteľskej profesii.

Obsahom portfólia sú písomné práce, hospitačné záznamy, reflexie z pedagogickej praxe, písomné prípravy na výučbu ako aj seminárne práce a dielčie práce.

Funkcie portfólia môžeme zhrnúť do štyroch základných oblastí, ktoré definovali Pollard a Tann (1995) nasledovne:

- portfólio identifikuje a dokladuje to čo študent či učiteľ dosiahol
- portfólio prispieva k rozvoju osobnosti, dáva možnosť uvedomiť si nedostatky
- portfólio napomáha učiteľovi identifikovať celkový potenciál študenta a tak ho komplexnejšie hodnotiť
- portfólio poskytuje súhrnný doklad pre hodnotenie

V neposlednom rade býva portfólio podklad ku komplexnejšiemu hodnoteniu a sebahodnoteniu a predstavuje kvalitatívny prístup. (viac práce Loughran, Corrigan, 1995, Mareš, 1998, Slavík, 1999, V. Švec 1999, Gavora, 1999, Svatoš, 2002, Kotková, 2002).

Produkty práce zahrnuté do portfólia

Projekt **Podpora spoločenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí**
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

-
- autobiografický popis študenta ako budúceho učiteľa, učiteľa a jeho vývoj v kariére
 - zápisky popisujúce skúsenosti zo skúšok, motívy vedúce k voľbe štúdia a povolania, skúsenosti z pedagogickej praxe, informácie o ďalšom vzdelávaní mimo rámec VŠ, vlastná aktivita, pôsobenie v organizáciách tretieho sektoru a pod.
 - výsledok autodiagnostiky
 - výsledky štúdií o vlastnom učebnom štýle, temperamente, miere empatie, hodnotovom rebríčku
 - reflektívne výpovede o výučbe vedeckých disciplín
 - študentské hodnotenie výučby- koncipované ako voľné odpovede v rámci rozhovoru, písomná výpoveď, záznamy, evaluačné dotazníky
 - písomné produkty vytvorené na hodinách
 - seminárne práce, projekty, postery, prípravy na mikrovyučovanie, učebné pomôcky
 - videozáznam, fotografie z mikrovyučovania, hospitačný záznam z pedagogickej praxe – vypracovaný garantom pedagogickej praxe

2.1.2 Druhy portfólia

Portfólio môže mať rôzne formálne podoby, vyplývajúce z cieľa pre ktorý je pripravované.

Pracovné portfólio obsahuje informácie predovšetkým pre študenta, zachytáva pokrok v študentových dielčích krokoch. Napr. poznámky študenta z prednášok a seminárov, vlastné poznámky k nim. Podklady, koncepty svojej prípravy.

Dokumentačné portfólio obsahuje usporiadané práce študenta za účelom čiastkového hodnotenia v rámci jednotlivých semestrov štúdia a ročníkov. Predkladá sa učiteľovi na základe jeho požiadaviek. Slúži ako podklad ku skúške.

Hlavným cieľom dokumentačného portfólia je zostavenie písomných produktov študenta z výučby, ktoré dokumentujú jeho vzťah k predmetu a sebe. Slúži ako doklad o vnútornom a vonkajšom raste

študenta a napredovaní v procese osvojovania si učiteľských (najmä sebarefektívnej) kompetencií. Študent predkladá zoznam preštudovanej literatúry, výber konceptov, samostatné písomné práce, hospitačné záznamy.

Ukázkové portfólio obsahuje usporiadané najlepšie práce semestra a podklady k záverečnému hodnoteniu.

Cieľom v oblasti pedagogických vied je dokumentačné a ukázkové portfólio, v ktorých študent predkladá vybrané produkty pedagogického štúdia. Tieto dokumentujú prehĺbovanie profesionálnej sebareflexie a metakognície.

Dokumentačné a ukázkové portfólio sú vhodné nástroje pre záverečné hodnotenie študenta pri záverečných štátnych skúškach. Dokumentujú nielen vedomosti, schopnosti a zručnosti ale i znalosť kurikula jednotlivých vedných odborov a zručnosť študenta aplikovať a hodnotiť.

Práve rozvoj evalvácie a metakognície považujeme za kľúčový výsledok pre profesijný rozvoj učiteľskej profesie.

3 Záver

Portfólio chápeme ako nástroj ktorý vedie študentov a učiteľov kučeniu, ale aj ako dokument vypovedajúci o kvalitatívnom raste a tým sa portfólio stáva produktom na ceste k rozvoju kľúčových kompetencií (sebareflexné) budúcich učiteľov. V metodike sme sa pokúsili načrtnúť obsah a funkcie portfólia v kontexte rozvoja učiteľských kompetencií a jeho využitie pri práci učiteľov a k sebahodnoteniu študentov v rámci pedagogickej praxe.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Projekt **Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí**
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Príklady z praxe

Projekt **Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí**
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

Príklad č. 1 Pracovní portfólio

Čtenářská lekce Cesta svatým Vít- ahem- Eva Prchalová

Vyzkoušela jsem se žáky 5. třídy.

Postupovala jsem přesně podle návodu ze školení.

V první části pracovali žáci ve skupinkách po 3. Zapojili se všichni žáci, včetně dvou integrovaných.

Návrhy byly velmi rozmanité, nápadité. Převažovala slova kosmická loď, výtah, ponorka, stroj času. Nakonec se všichni shodli na slově výtah- po přečtení věty „Co když se to zasekne?“

Ve skupinkách popisovali žáci i výtah. Tady už se nápady hodně lišily a někdy se stalo, že se skupinka nebyla schopna domluvit. Takže někteří se pak do práce moc nezapojovali. Přečetli jsme si několik popisů výtahu a hodina skončila.

Pokračovali jsme další vyučovací hodinu. Tentokrát s využitím pracovních listů. Žáci si zapsali do pracovních listů svoji představu výtahu, tím jsme si připomněli příběh.

Dál už pracovali samostatně. Úryvek jsem přečetla a děti pokračovaly předvídáním příběhu a svojí představou prostoru.

Některé práce příkládám do přílohy.

Celkově myslím, že tato čtenářská lekce je velmi zajímavá. Děti bavila a všechny se nějakým způsobem zapojily. Lekce zároveň probudila zvědavost dětí o knihu (všechny 4 tyto knihy z knihovny byly okamžitě rozebrány).

Myslím si, že ale aktivity jsou spíš na 2-3 vyučovací hodiny. Zkusím příští rok vyzkoušet znovu s tím, že bychom mohli ještě propojit např. s výtvarnou výchovou a děti by jako další výstup mohly nakreslit krajinu, která se před nimi objevila, když se otevřely dveře výtahu. Popřípadě- popiš nebo nakresli, kam by ses chtěl s výtahem dostat.

Alena Mynářová, ZŠ Matice školské České Budějovice

Príklad č. 2 Dokumentačné portfólio 1

1. Bylo pro Vás setkávání v rámci projektu Společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí přínosné? Jak (proč)?
2. Bylo pro Vás přínosné, že do projektu bylo zapojeno více učitelů z Vaší školy? Pokud ano, proč?
3. Vyskytly se v průběhu setkávání nějaké překážky, které komplikovaly Vaše možnosti setkávání (např. komplikace ve školách s uvolňováním z výuky, se suplováním apod.)?

ZŠ Matice školská – A. Mynářová

- 1) Přínosné určitě. Setkávání s učiteli z jiných škol, způsoby řešení problémů na jejich školách, předávání informací, inspirace, zdroje čerpání námětů, aktivity na jiných školách. Jednotlivá „školení“ – výtvarný zdroj, inspirace i motivace k další práci
- 2) Mnohem příjemnější a „veselejší“ je zúčastňovat se školení s kolegyní. Zároveň pak můžeme v práci společně debatovat o nastolených problémech, spolupracujeme. Každá si vždy odnese trochu jiné postřehy, které pak spojíme dohromady.
- 3) Problémy s uvolňováním, zajištěním suplování- Hlavně proto, že na stejné školení mají být uvolněny dvě učitelky.

ZŠ Lomnice nad Lužnicí

- 1) Přínos - setkávání s kolegyněmi z jiných škol – předávání zkušeností
 - Seznámení s konkrétními nápady a náměty pro práci v hodinách – čtenářské dílny, práce s textem, práce s konkrétními knihami, seznam knih vhodný pro doplnění školní knihovny a další...
 - Materiální vybavení pro školu (knihy, hotové pracovní listy...)
- 2) Určitě, jedna zapomene, druhá si vzpomene, jedna ztratí, druhá dohledá ☺, vzájemná podpora
- 3) Nevyskytly, vedení školy nám vycházelo vstříc

- 1) Projekt byl velmi přínosný, inspirativní, přinášel mnoho nápadů, zkušeností, praktických situací z praxe
- 2) Ano, začali jsme na některých věcech v naší škole pracovat společně. Stanovili jsme si společné vize a cíle, začali jsme budovat knihovnu

Projekt **Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí**
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

3) Nevyskytly

- 1) Ano, vzájemní sdílení a diskutování bylo velmi přínosné, každý pohled na danou problematiku mi dal podnět k zamyšlení
- 2) Ano, společně jsme plánovali a diskutovali o jednotlivých aktivitách
- 3) Komplikace nebyly.

- 1) Ano, setkávání, sdílení informací, zajímavé náměty a praktické zkušenosti, skvělí lektori
- 2) Ano, možnost diskuse, sdílení a výměna poznatků, spolupráce mezi třídami
- 3) Ne

- 1) Určitě přínos, jednak nové způsoby práce, nové knihy, metody, lidé, názory....zajímavé náměty k přemýšlení, konfrontace názor a zkušeností na různých školách
- 2) Ano, spolupráce s kolegyňami, vznik malé knihovničky pro II. stupeň, práce s texty, společné konzultace a náměty
- 3) Ne

- 1) Ano, seminář/setkání bylo užitečné. Nahlédnutí do života dívky Ester a jejích problémů lze využít v mnoha směrech. S jistotou mohu říci, že některá témata využiji ve své třídě (i přesto, že mám teprve 2. třídu). Velká inspirace k diskusi
- 2) Ano, máme podobně složené třídy a již během setkání nás mnohé napadlo. Můžeme zkusit porovnat, jak se podaří a vyjde práce s textem v různých třídách
- 3) Díky projektu Den Země nás vedení pustilo všechny, neboť neprobíhala výuka. Jinak by uvolnění nebylo tak snadné
 - Ocenila bych více prožitkovou formu setkání (dnešního)

-
- 1) Setkávání pro mě bylo naprosto zásadní. Setkala jsem se zde poprvé se čtenářskými dílnami, které jsem pak začala u nás ve škole realizovat. Získala jsem neskutečné množství materiálů, tipů, podnětů, metod, setkávání ovlivnilo moje další profesní směřování.
 - 2) Bylo přínosné – v získávání podobného náhledu na výuku českého jazyka na naší škole
 - 3) Ne, ve škole mě podporovali a bez problémů z výuky uvolňovali.

- 1) Přínos: Otevření „nového“ světa přístupu ke čtenářství a práci s textem. Metody rozvíjení kritického myšlení byly vždy podloženy konkrétními příklady a získali jsme konkrétné texty, které můžeme přímo použít do výuky. Navíc mi přišlo, že se zde scházela skupina podobně naladěných lidí, kteří vám potvrdí, že to „jde i jinak“ ☺
- 2) Ano, děkuji kolegyni, že mne do projektu dovedla
- 3) Vlastně nevyskytly, školení nám bylo vždy umožněno, a to i přesto, že z jedné školy jsme jezdily tři až čtyři kolegyně...

- 1) Ano, považuji za přínosné, že jsme mohli sdílet osobně i písemně osobní zážitky, zkušenosti a nápady. Úžasné byli i setkávání se s šikovnými osobnostmi. Bylo to inspirující a cenné, děkuji.
- 2) Ano, mohli jsme dál ve škole realizovat a sdílet nápady a inspirace, které jsme zde nabyli.
- 3) Vedení mě pouštělo ochotně, ale ve stejný čas, kdy většinou probíhaly semináře a setkávání, jsem měla kroužek a současné studium. Nemohla jsem být tak často, jak bych si přála.

-
4. Bylo pro Vás setkávání v rámci projektu Společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí přínosné? Jak (proč)?
 5. Bylo pro Vás přínosné, že do projektu bylo zapojeno více učitelů z Vaší školy? Pokud ano, proč?
 6. Vyskytly se v průběhu setkávání nějaké překážky, které komplikovaly Vaše možnosti setkávání (např. komplikace ve školách s uvolňováním z výuky, se suplováním apod.)?

ZŠ Matice školská – A. Mynářová

- 4) Přínosné určitě. Setkávání s učiteli z jiných škol, způsoby řešení problémů na jejich školách, předávání informací, inspirace, zdroje čerpání námětů, aktivity na jiných školách. Jednotlivá „školení“ – výtvarný zdroj, inspirace i motivace k další práci
- 5) Mnohem příjemnější a „veselejší“ je zúčastňovat se školení s kolegyní. Zároveň pak můžeme v práci společně debatovat o nastolených problémech, spolupracujeme. Každá si vždy odnese trochu jiné postřehy, které pak spojíme dohromady.
- 6) Problémy s uvolňováním, zajištěním suplování- Hlavně proto, že na stejné školení mají být uvolněny dvě učitelky.

ZŠ Lomnice nad Lužnicí

- 4) Přínos - setkávání s kolegyněmi z jiných škol – předávání zkušeností
 - Seznámení s konkrétními nápady a náměty pro práci v hodinách – čtenářské dílny, práce s textem, práce s konkrétními knihami, seznam knih vhodný pro doplnění školní knihovny a další...
 - Materiální vybavení pro školu (knihy, hotové pracovní listy...)
- 5) Určitě, jedna zapomene, druhá si vzpomene, jedna ztratí, druhá dohledá ☺, vzájemná podpora
- 6) Nevyskytly, vedení školy nám vycházelo vstříc

- 4) Projekt byl velmi přínosný, inspirativní, přinášel mnoho nápadů, zkušeností, praktických situací z praxe
- 5) Ano, začali jsme na některých věcech v naší škole pracovat společně. Stanovili jsme si společné vize a cíle, začali jsme budovat knihovnu
- 6) Nevyskytly

- 4) Ano, vzájemní sdílení a diskutování bylo velmi přínosné, každý pohled na danou problematiku mi dal podnět k zamyšlení
- 5) Ano, společně jsme plánovali a diskutovali o jednotlivých aktivitách
- 6) Komplikace nebyly.

- 4) Ano, setkávání, sdílení informací, zajímavé náměty a praktické zkušenosti, skvělí lektori
- 5) Ano, možnost diskuse, sdílení a výměna poznatků, spolupráce mezi třídami
- 6) Ne

- 4) Určitě přínos, jednak nové způsoby práce, nové knihy, metody, lidé, názory....zajímavé náměty k přemýšlení, konfrontace názor a zkušeností na různých školách
- 5) Ano, spolupráce s kolegyňemi, vznik malé knihovničky pro II. stupeň, práce s texty, společné konzultace a náměty
- 6) Ne

- 4) Ano, seminář/setkání bylo užitečné. Nahlédnutí do života dívky Ester a jejích problémů lze využít v mnoha směrech. S jistotou mohu říci, že některá témata využiji ve své třídě (i přesto, že mám teprve 2. třídu). Velká inspirace k diskusi
- 5) Ano, máme podobně složené třídy a již během setkání nás mnohé napadlo. Můžeme zkusit porovnat, jak se podaří a vyjde práce s textem v různých třídách
- 6) Díky projektu Den Země nás vedení pustilo všechny, neboť neprobíhala výuka. Jinak by uvolnění nebylo tak snadné
 - Ocenila bych více prožitkovou formu setkání (dnešního)

-
- 4) Setkávání pro mě bylo naprosto zásadní. Setkala jsem se zde poprvé se čtenářskými dílnami, které jsem pak začala u nás ve škole realizovat. Získala jsem neskutečné množství materiálů, tipů, podnětů, metod, setkávání ovlivnilo moje další profesní směřování.
 - 5) Bylo přínosné – v získávání podobného náhledu na výuku českého jazyka na naší škole
 - 6) Ne, ve škole mě podporovali a bez problémů z výuky uvolňovali.

- 4) Přínos: Otevření „nového“ světa přístupu ke čtenářství a práci s textem. Metody rozvíjení kritického myšlení byly vždy podloženy konkrétními příklady a získali jsme konkrétné texty, které můžeme přímo použít do výuky. Navíc mi přišlo, že se zde scházela skupina podobně naladěných lidí, kteří vám potvrdí, že to „jde i jinak“ ☺
- 5) Ano, děkuji kolegyni, že mne do projektu dovedla
- 6) Vlastně nevyskytly, školení nám bylo vždy umožněno, a to i přesto, že z jedné školy jsme jezdily tři až čtyři kolegyně...

- 4) Ano, považuji za přínosné, že jsme mohli sdílet osobně i písemně osobní zážitky, zkušenosti a nápady. Úžasné byli i setkávání se s šikovnými osobnostmi. Bylo to inspirující a cenné, děkuji.
- 5) Ano, mohli jsme dál ve škole realizovat a sdílet nápady a inspirace, které jsme zde nabyli.
- 6) Vedení mě pouštělo ochotně, ale ve stejný čas, kdy většinou probíhaly semináře a setkávání, jsem měla kroužek a současné studium. Nemohla jsem být tak často, jak bych si přála.

Příklad č. 3 Dokumentačné portfólio

Zápis z práce s cílovou skupinou

Název akce:

Datum:

Místo konání:

Počet účastníků:

Program akce:

Stručný popis práce s cílovou skupinou:

Časová dotace:

Popis klíčové aktivity v oblasti informační gramotnosti

- vytvoření sítě společenství praxe (učitelé na ZŠ, fakultní metodici, studenti učitelství informatiky)
- analýza relevantních kurikulárních dokumentů (především analýza ŠVP zapojených škol)
- realizace výzkumných šetření zaměřených především na zjištění stávajícího stavu realizace výuky IT ve školách (mj. zacílená na analýzu učebnic a dalších používaných učebních materiálů)
- intenzivní práce se studenty učitelských IT oborů na fakultách i ve školách (příprava na náslechy ve vyučovacích hodinách, realizace těchto náslechů)
- intenzivní spolupráce s učiteli IT zapojených škol
- realizace videohospitací výuky realizovaných studenty učitelství IT
- výměna zkušeností (realizace výuky učitelů na VŠ, učitelů a studentů na ZŠ)
- cílená podpora vzájemného učení (výměna zkušeností učitelů, studentů a akademiků)
- realizace besed, seminářů a jiných forem setkání
- doporučení pro úpravy učebních materiálů, doporučení pro úpravy didaktických disciplín v realizovaných studijních oborech
- modifikace učebních materiálů (propracovaných výukových lekcí, úloh, modulů, videostudií atd.) tak, aby došlo k implementaci tzv. informatického myšlení (computational thinking) a k uplatňování badatelských aktivit žáků v rámci badatelsky orientované výuky informačních a komunikačních technologií
- prezentace výstupů v odborných člancích a na konferencích

Analýza - ukážka (viac na : <https://moodle.pf.jcu.cz/course/view.php?id=595>)

Informační a komunikační technologie

Informatika

Předmět Informatika je vyučován na 1. stupni v pátém a na 2. stupni v šestém a sedmém ročníku. Pro zájemce z osmých a devátých tříd je připraveno pokračování v podobě volitelného předmětu.

Každý žák naší školy navštěvuje tedy minimálně tři roky IKT a získané vědomosti jsou dostatečné při přechodu na střední školu.

Vzdělávací obsah je rozdělen na tyto tematické okruhy:

1. stupeň

- základy práce s počítačem
- základy psaní textu
- základy počítačové grafiky
- vyhledávání a zpracovávání informací

2. stupeň

- základy výpočetní techniky, hardware a software
- operační systémy
- aplikační software
- počítačová grafika
- internet a jeho využití
- programování v jazyce HTML

Dovednosti získané ve vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího software a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělávání. Tato aplikační rovina přesahuje rámec vzdělávacího obsahu vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie a stává se součástí všech vzdělávacích oblastí základního vzdělávání.

5. ROČNÍK - DOTACE: 1, POVINNÝ

ZÁKLADY PRÁCE S POČÍTAČEM	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• využívá základní standardní funkce počítače a jeho nejběžnější periferie• chápe pojmy soubor, složka, provádí	Zapnutí a vypnutí počítače Přihlašování a odhlašování v systému a síti Bezpečné heslo

Projekt Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

základní operace se soubory <ul style="list-style-type: none">• rozlišuje druhy souborů• vytvoří text v textovém editoru podle základních typografických pravidel	Z čeho se skládá počítač <ul style="list-style-type: none">- počítačová sestava- nejběžnější periferie Začínáme s počítačem <ul style="list-style-type: none">- přihlášení k počítači- pracovní plocha- orientace na klávesnici a práce myší- přepínání mezi aplikacemi na liště Práce se soubory <ul style="list-style-type: none">- stromová struktura- druhy souborů- přesouvání a kopírování, ukládání
---	--

PRÁCE S TEXTEM	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• vytvoří text v textovém editoru podle základních typografických pravidel• přidá do textu objekty a nastaví základní vlastnosti	<ul style="list-style-type: none">- vytvoření a uložení dokumentu- základní typografická pravidla- psaní a editace textu- práce s odstavci- vkládání obrázků do textu, obtékání
ELEKTRONICKÁ POŠTA (EMAIL)	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• odešle ze své schránky email s přílohou na příslušnou adresu	Emailová adresa <ul style="list-style-type: none">- práce s emailem prostřednictvím www
VYHLEDÁVÁNÍ, ZPRACOVÁNÍ A VYUŽITÍ INFORMACÍ	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• orientuje se v prostředí webu• vyhledává a stahuje informace z webových stránek• vybírá vhodné nástroje při vytváření vlastních prací	Internet <ul style="list-style-type: none">- prohlížeč webových stránek- internetové adresy- vyhledávání a ukládání informací z internetu

POČÍTAČOVÁ GRAFIKA	
výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none">• nakreslí obrázek v programu Malování pomocí nástrojů, dokáže je přenést do textového editoru• chápe rozdíl práce ve vektorovém programu a rastrovém programu• vytváří objekty ve vektorovém programu, seskupuje je a ořezává• ke své práci používá správně zvolenou mřížku a vodící linky	<p>Malování (Rastrová grafika)</p> <ul style="list-style-type: none">- nástroje programu- vkládání textu do obrázku- schránka <p>Zoner Callisto 5 (Vektorová grafika)</p> <ul style="list-style-type: none">- prostředí programu- nástroje a jejich použití- jednoduché a složitější tvary- obrysy a výplně- export do publikovatelného formátu

6. ROČNÍK - DOTACE: 1, POVINNÝ

ÚVODNÍ BLOK - SEZNÁMENÍ S PROSTŘEDÍM	
výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none">• orientuje se v počítačové síti školní učebny• orientuje se na klávesnici• správně pracuje s myší• ovládá a využívá techniku a základní funkce operačního systému	<p>Zapínání a vypínání počítače Přihlašování a odhlašování v systému a síti Bezpečné heslo Uživatelské účty Práce v počítačové síti Význam sdílení informací</p>
pokrytí průřezových témat	
OSV	
Kreativita	

Komunikace	
ZÁKLADY VÝPOČETNÍ TECHNIKY	
výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none">chápe pojem informace a jeho význam pro civilizaciorientuje se v jednotkách informace (bity, bajty)chápe pojmy soubor, složka, přípona souboruorientuje se na klávesnicisprávně pracuje s myšíorientuje se v grafickém rozhraní operačního systémuukládá práci do souboru do příslušného adresáře (složky)	Historie informací a práce s informacemi Jednotky používané ve výpočetní technice Stromová struktura - druhy souborů - kopírování a přesun objektů
HARDWARE	
výstupy	Učivo
<ul style="list-style-type: none">rozumí základním pojmům z oboru IT, chápe vztah mezi HW a SW	Komponenty v počítačové skříni Vstupní a výstupní zařízení počítače
SOFTWARE	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">ovládá a využívá techniku a základní funkce operačního systémuorientuje se v grafickém rozhraní operačního systémupřesouvá a kopíruje pomocí schránky	Druhy programů z hlediska licencí Operační systém - existují jiné operační systémy než Windows - vývoj operačních systémů - prostředí OS Windows - aplikace dodávané s OS Aplikační software

PRÁCE S TEXTEM	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> • orientuje se na klávesnici • správně pracuje s myší • ukládá práci do souboru do příslušného adresáře (složky) • přesouvá a kopíruje pomocí schránky • rychleji a jistěji píše • edituje napsaný text • přesouvá a kopíruje označené části textu • používá základní typografická pravidla 	<p>Stavební prvky dokumentu Prostředí textového editoru Základní dovednosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - psaní textu na počítači - základní typografická pravidla - označení, kopírování a přesun textu - editace napsaného textu - formátování textu a odstavce - automatické číslování - vkládání dalších objektů do textu <p>Tabulky</p>

pokrytí průřezových témat	
MeV	
	Tvorba mediálního sdělení
	Práce v realizačním týmu
OSV	
	Kreativita
	Komunikace
	Kooperace a kompetice
	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti
přesahy	
Do:	
ČJL (6. ročník):	Komunikační a sloh. výchova - popis
ČJL (6. ročník): Komunikační a sloh. výchova - výpisek, výtah	

ÚVOD DO POČÍTAČOVÉ GRAFIKY	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• v Malování vytváří obrázky pomocí různých nástrojů• chápe rozdíl mezi rastrovou a vektorovou grafikou• ze základních objektů tvoří složitější útvary• zná běžné typy grafických formátů• kombinuje vektorovou a rastrovou grafiku	Rastrová a vektorová grafika Malujeme rastrové obrázky -program Malování Upravujeme fotografie - otáčíme obrázek - ořízneme obrázek - změna velikosti - retušujeme drobné vady Skládáme vektorové kresby - základní tvary, obrys a výplň - pořadí objektů - křivky - fotografie jako objekt - text ve vektorovém editoru
pokrytí průřezových témat	
MeV Tvorba mediálního sdělení Práce v realizačním týmu OSV Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	
přesahy	
Do: VV (6. ročník): Kresba, malba, grafika, kombinované techniky, prostorová tvorba, plenérová tvorba	
INTERNET A JEHO SLUŽBY	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• orientuje se v prostředí webu	Co je to internet a jak pracuje

<ul style="list-style-type: none">• vyhledává webové stránky• chápe princip hypertextových odkazů• rozumí skladbě internetové adresy	<ul style="list-style-type: none">- stručná historie internetuProhlížení WWW stránek- práce s WWW prohlížečem- existují i jiné prohlížeče než IE- zkopírování textu a obrázku z www stránky- vyhledávání informací na internetu- bezpečnost na internetuElektronická poštaDalší služby internetu
pokrytí průřezových témat	
MeV Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality Fungování a vliv médií ve společnosti	
OSV Kreativita Poznávání lidí Komunikace	
přesahy	
Z: xJ (6. ročník): Komunikace, výslovnost, slovní zásoba a tvoření slov, gramatika, tematické okruhy	

7. ROČNÍK - DOTACE: 1, POVINNÝ

HISTORIE POČÍTAČŮ	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• zařazuje vývoj počítačů do časového období• zná základní komponenty dnešních počítačů	Historie počítačů Z čeho se skládá dnešní počítač
PRÁCE S TEXTEM	

výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> • pracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictví • zpracovává a prezentuje na uživatelské úrovni informace v textové, grafické a multimediální formě • vkládá objekty do dokumentu a upravuje je • vytváří tabulku, naplňuje ji daty a mění její vzhled • zná a dodržuje běžná typografická pravidla a konvence 	<p>Opakování základních vlastností</p> <ul style="list-style-type: none"> - základní typografická pravidla - stavební prvky dokumentu - prostředí textového editoru - základní dovednosti práce s textem <p>Vkládání hypertextových odkazů Formát odstavců Tvorba tabulek v textovém editoru</p>
pokrytí průřezových témat	
<p>MeV</p> <p>Tvorba mediálního sdělení Práce v realizačním týmu</p> <p>OSV</p> <p>Kreativita Komunikace Kooperace a kompetice Řešení problémů a rozhodovací dovednosti</p>	
přesahy	
<p>Do:</p> <p>ČJL (7. ročník): Komunikační a sloh. výchova - popis ČJL (7. ročník): Komunikační a sloh. výchova - životopis ČJL (7. ročník): Komunikační a sloh. výchova - žádost ČJL (7. ročník): Komunikační a sloh. výchova - výtah, výpisek</p>	
POČÍTAČOVÁ GRAFIKA	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje rastrovou a vektorovou grafiku • upravuje fotografie pro tisk a prezentaci 	<p>Rastrová grafika</p> <ul style="list-style-type: none"> - barvy, rozlišení, grafické formáty <p>Úpravy fotografií</p>

<ul style="list-style-type: none">odstraňuje základní vady fotografií	<ul style="list-style-type: none">- histogram a jeho vyrovnání- výběry- klonování- text do obrázku, obrázek do obrázku Organizace fotografií <ul style="list-style-type: none">- klíčová slova, popisky
PREZENTACE	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">dokáže vytvořit vlastní prezentacis efekty pracuje rozuměinformace do prezentace vyhledává na internetu a čerpá z více zdrojů	Zásady tvorby prezentace Nová prezentace a použití šablony Nastavení efektů v prezentaci
TABUOVÝ PROCESOR	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">dokáže vytvořit tabulku a používá základní vzorcevytvoří graf	Prostředí programu Typy buněk a práce s nimi Jednoduché vzorce Tvorba grafu
INTERNET	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">ví, jak pracuje internet a jak vzniklweb používá jako zdroj informacípracuje s informacemi v souladu se zákony o duševním vlastnictvíuvědomuje si nebezpečí spojená s používáním internetupoužívá elektronickou poštu, odesílá a přijímá souboryrozlišuje služby internetu	Jak pracuje internet Stručná historie internetu Vyhledávání informací Bezpečnost na internetu Elektronická pošta Další služby internetu

Informatika

Předmět Informatika je vyučován jako volitelný na 2. stupni v osmém a devátém ročníku. Volně navazuje na Informatiku, která je povinným předmětem v šestém a sedmém ročníku. Informatika je určena žákům, kteří mají o předmět zájem a chtějí se stále zdokonalovat.

Hlavním smyslem této koncepce je dosažení informační gramotnosti všemi žáky naší školy a zároveň umožnit žákům, kteří mají o IKT zájem, získat daleko více z tohoto oboru.

Dovednosti získané v oboru Informatika umožňují žákům aplikovat výpočetní techniku s bohatou škálou vzdělávacího software a informačních zdrojů ve všech vzdělávacích oblastech celého základního vzdělávání. Tato aplikační rovina přesahuje rámec vzdělávacího obsahu vzdělávací oblasti Informační a komunikační technologie a stává se součástí všech vzdělávacích oblastí základního vzdělávání.

8. ROČNÍK - DOTACE: 0+2, VOLITELNÝ (VOLITELNÝ VZDĚLÁVACÍ OBOR 8. ROČNÍK)

9. ROČNÍK - DOTACE: 0+2, VOLITELNÝ (VOLITELNÝ VZDĚLÁVACÍ OBOR 9. ROČNÍK)

8. ROČNÍK - DOTACE: 0 + 2, VOLITELNÝ

TEXTOVÝ EDITOR	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> • vytváří dokument podle typografických pravidel • používá nadpisy pro strukturování dokumentu • upravuje stávající styly a vytváří nové • převádí dokumenty do formátu PDF 	Struktura dokumentu - nadpisy - osnova Vlastní styly PDF
TABULKOVÝ PROCESOR	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none"> • používá na uživatelské úrovni tabulkový procesor • vytváří jednoduchou tabulku, naplňuje ji daty a mění její vzhled • pomocí vzorců a funkcí provádí jednoduché početní operace 	Prostředí tabulkového procesoru - práce s listy Formát buňky Vzorce a funkce Tvorba grafu

<ul style="list-style-type: none">vytváří příslušný graf a upravuje jeho vzhled	
POČÍTAČOVÁ GRAFIKA	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">zná běžné typy grafických formátů a jejich vlastnostiorientuje se v základních pojmech vztahujících se ke graficerozumí principům zpracování grafických informací na počítačirozlišuje rastrovou a vektorovou grafiku	Rastrová grafika - rozlišení, DPI - barevná hloubka - formáty souborů - barevné modely RGB a CMYK Digitální fotografie - digitální fotoaparát - úpravy fotografií - skenování Jednoduché koláže
POČÍTAČOVÉ SÍŤE A INTERNET	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">rozumí pojmu počítačová síť a zná její výhodyorientuje se v doménových jménech a ví, jak se registrujíchápe spojitost mezi IP adresou a doménovým jménem	LAN Domény a jejich registrace - IP adresa - doménová jména - DNS
BITY A BAJTY, DVOJKOVÁ SOUSTAVA	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">ví, proč 1kB = 1024Bpřevádí desítkové číslo na dvojkové a naopak	Jednotky ve výpočetní technice Binární soustava Tabulka ACSII
přesahy	

Do:

M (8. ročník): Mocniny a odmocniny

9. ROČNÍK - DOTACE: 0 + 2, VOLITELNÝ

TEXTOVÝ EDITOR	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• vytváří dokument podle typografických pravidel• používá nadpisy pro strukturování dokumentu• Využívá šablon k tvorbě dokumentů• používá proměnná pole hromadné korespondence• převádí soubor na formát PDF	Struktura dokumentu Vlastní styly Šablony v textovém editoru Hromadná korespondence PDF
TABULKOVÝ PROCESOR	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• používá na uživatelské úrovni tabulkový procesor• vytváří tabulku, naplňuje ji daty a mění její vzhled• pomocí vzorců a funkcí provádí početní operace• vytváří příslušný graf a upravuje jeho vzhled	Formát buňky Složitější vzorce a funkce Podmíněné formátování Tvorba grafu
KOMPRIMACE A DEKOMPRIMACE	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• komprimuje soubory a celé složky• rozumí pojmu ztrátová a bezztrátová	Co to je komprimace Volně dostupné programy pro komprimaci

Projekt Podpora společenství praxe jako nástroj rozvoje klíčových kompetencí
reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_011/0000660

komprese <ul style="list-style-type: none">• vnímá důležitost archivace dat	Nastavení základních vlastností komprimace Archivační programy
---	---

HTML STRÁNKY	
výstupy	učivo
<ul style="list-style-type: none">• vytváří jednoduché webové stránky• používá kaskádové styly• vytváří a optimalizuje grafiku pro web• založí si webhostig a stránky na něj umístí	Tvorba webové stránky ve Wordu - výhody a nevýhody Stručný úvod do html - kostra dokumentu - základní formátování odstavce - formátování textu - tvorba seznamů - tvorba tabulek - odkazy Grafika pro web - vložení obrázků CSS kaskádové styly - úvod do CSS stylů - zápisy stylů - přehled vlastností CSS - třídy a identifikátory Umístění vlastních stránek na Internetu
pokrytí průřezových témat	
MeV Stavba mediálních sdělení Tvorba mediálního sdělení Práce v realizačním týmu OSV Kreativita Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	

Zápis z práce s cílovou skupinou

Název akce: Kulatý stůl: Výchovně-vzdělávací problémy čtenářské gramotnosti řešené akčními výzkumy

Datum: 2. 5. 2017

Místo konání: promítací sál Muzea cestovatelské literatury

Počet účastníků: 11

Program akce:

- 1) Prezentace jednotlivých akčních výzkumů
- 2) Plány pro další období

Stručný popis práce s cílovou skupinou:

Zapojené učitelky prezentovaly provedené akční výzkumy v oblasti výchovně-vzdělávacích problémů spjatých s výukou čtenářské gramotnosti. Jako palčivé se ukázaly zejména problémy výchovné, proto jsme se v průběhu kulatého stolu dohodly na červnovém setkání, kde budeme více pozornosti věnovat problémům vzdělávacím. Návrhy na další postupy při řešení jednotlivých problémů vzešly od metodiček, zapojených učitelek i přizvaných odbornic na psychologii a speciální pedagogiku – dr. Bílkové a dr. Štefánkové.

V závěru setkání zapojené učitelky projevíly zájem o workshopy na témata čtenářských dílen, map učebního pokroku a čtenářských kontinuí. Tyto workshopy budou probíhat ve druhé polovině roku 2017, případně začátkem roku 2018.

Jednotlivé akční výzkumy jsou zpracovávány metodičkami do šablon, které postupně doplní na stránky moodle.pf.jcu.cz

Časová dotace:

2 h (15:00 – 17:00)

zapsala: Mgr. Iva Mrkvičková, Ph.D., dne 9. 5. 2017

Použitá literatura

Bargal. *Action Research A Paradigm for Achieving Social Change* (2008).

Janík, T. *Akční výzkum pro učitele*. [online] [cit. 20. 1. 2018]. Dostupné z: http://is.muni.cz/el/1441/jaro2006/ZS1BP_ZPM/um/um/TJ_akcni_vyzkum.pdf

CHUDÝ, Š. *Typology and Resolution of Educational Situations*. Olomouc: UP, 2017. ISBN 978-80-244-5232-6.

CHUDÝ, Š., NEUMEISTER, P. *Začínající učitel a zvládanie disciplíny v kontext 2 st. základnej školy*. Brno: Paido, 2014.

JAMES, M., WORRALL, N. Building a reflective community: development through collaboration between a higher education institution and one school over ten years. *Educational Action Research*, 2000, roč. 8, č. 1, s. 93-114.

NEPUŠTIL, J. Spolupracující přístupy ve výzkumné praxi. In M. Šucha, M. Charvát, V. Řehan (Eds.). *Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku VIII*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009, 400 s. ISBN 978-80-244-2374-6.

NEZVALOVÁ, D. Akčním výzkumem k zlepšení kvality školy. *e-Pedagogium* [on-line], 2002, roč. 2, č. 4. [cit. 2011-12-11]. Dostupné z: <http://epedagog.upol.cz/eped4.2002/clanek02.htm>. ISSN 1213-7499.

SMALL, A. S., , Action Oriented Research: Models and Methods. *Journal of Marriage and The Family*, 1995, roč. 57, č. 4, s. 941 – 955. ISSN 1741 – 3737.

SUSMAN, G., I. *Action Research: A Sociotechnical Systems Perspective*. London: Sage Publications, 1983, 153 s.

ZUBER – SKERRITT, O., FLETCHER, M. A., *The quality of an action research thesis in the social sciences*. *Quality Assurance in Education*, 2007, roč. 15, č. 4, s. 413 – 436. ISSN 0968-4883.

GAVORA, P. *Akí sú moji žiaci?*. Bratislava: Práca, 1996. ISBN 80-7094-335-1.

LOUGHRAN, J., CORRIGAN, D. Teaching Portfolios: A Strategy for Developing Learning and Teaching in Preservice Education. *Teaching and Teacher Education*. 1995, 11, no.6, pp. 565-577.

MAREŠ, J., SLAVÍK, J., SVATOŠ, T., ŠVEC, V. *Učitelovo pojetí výuky*. Brno: CDVU MU, 1996. ISBN 80-210-1444-X.

MAREŠ, J. Metakognice. Autoregulace změn. In. *Styly učení žáků a studentů*. Praha: Portál, 1998, s. 167-197. ISBN 80-7178-246-7.

POLLARD, A., TANN, S. *Reflective teaching in the primary school*. London: Casel Education, 1995.

SLAVÍK, J. Hodnocení portfólia. In *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál, 1999, s. 106-109. ISBN 80-7042-170-3.

SVATOŠ, T. Studentské portfolio v učitelském studiu. In. Walterová, E. aj. *Výzkum školy a učitele*. 10. výroční konference ČAPV s mezinárodní účastí. Praha: PdF UK, 2002. CD. ISBN 80-7290-089-7.

ŠVEC, V. *Pedagogická příprava budoucích učitelů: problémy a inspirace*. Brno: Paido, 1999. ISBN 80-85931-70-2.

Walterová, E. *Učitelé jako profesní skupina, jejich vzdělávání a podpůrný systém*. Praha: PdF UK, 2001. Díly 1, 2. ISBN 80-7290-059-5

